

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควัน
ในตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

นางสาวรัชฎาพร พิละกันธา

ปริญญา

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. อุดมโชค อาษาวิมลกิจ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควันในตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควันในตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ 2) ศึกษาแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควันในตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควันในตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 27 ราย และตัวแทนชุมชน จำนวน 18 ราย ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้นำมาสรุปอภิปรายผล โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และทำการเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควันเริ่มจากการที่กลุ่มผู้นำชุมชนเป็นแกนนำหลักในการขบคิดหาวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาหมอกควันในชุมชน คือ การนำเศษกิ่งไม้ไปไม่มาทำเป็นปุ๋ยหมัก แล้วจึงได้มีการประชุมประชาคมเพื่อนำวิธีการแก้ไขปัญหามาเสนอให้คนในชุมชนได้ร่วมกันตัดสินใจในวิธีการที่ได้เสนอไว้ เมื่อทุกฝ่ายมีความเห็นพ้องต้องกันในวิธีการในการแก้ไขปัญหามุมชน จึงได้มีการร่วมกันดำเนินการโดยการรวมกลุ่มในการทำปุ๋ยหมักขึ้นในแต่ละชุมชน เมื่อมีการร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในชุมชนทำให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทางตรงก็ได้แก่ การได้รับผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน วัสดุสิ่งของ(ปุ๋ยหมัก) และทางอ้อมก็ได้แก่ ทำให้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนและสุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้น ในส่วนของการติดตามประเมินผลกิจกรรมในการแก้ปัญหานั้นส่วนใหญ่แล้วจะ

เป็นหน้าที่ของกลุ่มผู้นำชุมชนที่ได้นำผลการดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน มาร่วมกันเสนอผลดี-ผลเสียของกิจกรรมเพื่อร่วมกันหาแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหาต่อไป

2. แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควัน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1) *การประชาสัมพันธ์* โดยในพื้นที่ตำบลหนองแฝกได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับปัญหาหมอกควันเกือบทุกเช้า เพราะเห็นว่าเป็นสื่อที่ง่ายและสามารถกระจายข่าวไปสู่คนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง 2) *การทำเป็นแบบอย่าง/ต้นแบบ* การแก้ไขปัญหาในตำบลหนองแฝกแรกเริ่มก็มีบางกลุ่มคนที่ไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก เพราะเห็นว่าการแก้ไขปัญหาเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและเห็นคเหน้อย แต่เมื่อได้เห็นต้นแบบที่ดีของกลุ่มผู้นำชุมชนและคนในชุมชนบางกลุ่มที่ได้เริ่มต้นจากการลดการเผา การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยหมัก ซึ่งส่งผลดีต่อทั้งตนเองและชุมชนจึงทำให้เกิดความคิดที่คล้อยตามและทำตามในที่สุด 3) *การสร้างจิตสำนึก* จากการที่กลุ่มผู้นำชุมชนและคนในชุมชนบางกลุ่มในตำบลหนองแฝกบางกลุ่มได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งการสอดแทรกเกี่ยวกับผลกระทบของปัญหาหมอกควันที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและส่วนรวมผ่านเสียงตามสาย ทำให้ทุกคนในชุมชนได้ตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องของหมอกควัน นอกจากนี้ยังมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับลูกหลานในชุมชนโดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของหมอกควันที่ทำให้เกิดผลเสียต่อตัวเองและชุมชน รวมทั้งเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนก็ได้มีการส่งเสริมให้ลูกหลานของตนเข้าร่วมด้วย และ 4) *การสร้างสิ่งจูงใจ* การเข้าร่วมแก้ไขปัญหาหมอกควันที่สำคัญที่จูงใจให้คนในชุมชนเข้าร่วม คือ ผลตอบแทนที่เป็นรูปธรรม คือ ปุ๋ยหมักหรือจำนวนเงินที่ได้รับกลับคืนมา ไม่ว่าจะเป็นการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ในครัวเรือนหรือภาคการเกษตรก็ตาม และสิ่งจูงใจในรูปแบบนี้ทำให้คนในชุมชนอยากมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเป็นจำนวนมากเพราะสามารถจับต้องได้ และสามารถเห็นผลสำเร็จของการกระทำได้ภายในระยะเวลาไม่นานนัก แต่ขณะที่สิ่งจูงใจในรูปแบบของนามธรรมไม่ว่าสุขภาพหรือสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นไม่สามารถสัมผัสรับรู้ได้และต้องอาศัยเวลาในการพิสูจน์จึงยากจะกล่าวจูงใจให้ทุกคนในชุมชนเข้าใจได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่ทั้งนี้สิ่งจูงใจทั้งสองอย่างนี้ต่างก็เป็นแรงผลักดันให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหาหมอกควันในตำบลหนองแฝก อำเภอสาร์ภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ 1) *ความเชื่อและศรัทธาในตัวผู้นำชุมชน* โดยคนในชุมชนในตำบลหนองแฝกนั้นมีพื้นฐานความเชื่อในเรื่องของผู้นำชุมชนมาแต่เดิมถึงแม้สภาพเศรษฐกิจและสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป เมื่อผู้นำชุมชนมีการขอความร่วมมือให้คนในชุมชนทำอะไรก็ตามก็จะรับฟังแต่จะให้ความร่วมมือหรือไม่ก็จะขึ้นอยู่กับความสะดวกในเรื่องของเวลาแต่ก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี 2) *การรับรู้ถึงความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน* ตำบลหนองแฝกเป็นชุมชนที่มี

ความสามัคคี รักใคร่กลมเกลียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความผูกพันกัน เป็นเครือข่ายดี ทุกคนในชุมชนจะรู้จักกันหมด เวลาที่มีกิจกรรมหรือ โครงการต่างๆ ก็จะได้รับ ความร่วมมือเป็นอย่างดี 3) การได้รับการชักชวนจากบุคคลใกล้ชิด เนื่องจากทุกชุมชนในตำบลหนอง แฝกเป็นชุมชนที่มีความผูกพันกันเป็นเครือข่ายดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อมีปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในชุมชนหรือเรื่องใดๆก็ตาม ก็จะมีการบอกหรือชักชวนให้มาร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งใน ระยะแรกๆ ที่มีการทำกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหมอกควันในชุมชนก็จะมีบางคนที่ให้ความสนใจ และร่วมทำกิจกรรม บางคนสนใจแต่ขอดูก่อน และบางคนที่ไม่ได้สนใจและไม่คิดที่จะเข้าร่วม กิจกรรมเลยก็มี เมื่อได้รับการชักชวนในครั้งแรกอาจจะไม่มีการโต้แย้งหรือปฏิเสธหรือไม่ทำตาม ในทันที เพราะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวใกล้ชิดและเมื่อได้เห็นว่าคุณคนที่ชวนได้เริ่มทำกิจกรรมใน การแก้ไขปัญหาและทำแล้วได้ผลดีก็就会有ความคล้อยตาม และเมื่อได้รับการชักชวนบ่อยครั้งก็จะเริ่ม มีการทำตาม 4) ความตระหนักได้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้มีการณรงค์ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดปัญหา ผลกระทบ และแนวทางในการแก้ไข ส่งผลให้คน ในชุมชนรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่าได้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตนเองและส่วนรวม จึงทำให้เกิดความตระหนักว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่ทุกคนในชุมชนจะต้องร่วมกันแก้ไข จึงได้เข้าไป มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมประชุม การร่วมกันทำกิจกรรม ต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนเท่าที่ตนเองจะทำได้ แต่ทั้งนี้จะพบว่า การชักชวนจากบุคคล ใกล้ชิด ไม่ใช่เพียงแต่การชักชวนด้วยคำพูดเท่านั้นแต่การทำให้เห็นถือเป็นการชักชวนให้เข้าร่วม กิจกรรมแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งด้วยและทำให้คนในชุมชนคล้อยตามได้มากกว่าการพูดชักชวนเพียง อย่างเดียวแต่ไม่ลงมือกระทำ และ 5) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและการได้รับความ ช่วยเหลือจากองค์กรภายนอก ซึ่งการได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและ เอกชนในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ หรือแม้กระทั่งการให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ในการ แก้ไขปัญหาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมให้การแก้ไขปัญหาหมอกควัน ได้เป็นอย่างดี

Thesis Title	Community's Participation in Solving Smog Problem in Tumbon Nongfag, Saraphi District, Chiang Mai Province
Author	Miss Ratchadaporn Pilakanta
Degree	Master of Public Administration
Thesis Advisor	Lecturer Dr. Udomchoke Asawimalkit

ABSTRACT

The research study on “Community's Participation in Solving the Smog Problem in Tumbon Nongfag, Saraphi District, Chiang Mai Province” aimed to 1) study the community's participation in solving the smog/haze problem in Tumbon Nongfag, Saraphi District, Chiang Mai Province. 2) study the way to create the community's participation in solving the smog problem in Tumbon Nongfag, Saraphi District, Chiang Mai Province. 3) analyze the factors affecting the community participation in solving the smog problem in Tumbon Nongfag, Saraphi District, Chiang Mai Province. This study was based on a qualitative research with relation to the main data contributors were 27 community leaders and 18 community representatives through the collecting data tools: A Semi-interview form/questionnaire which contained its structure and non-participatory observation and related literatures. The gained data would be summarized and discussed in accordance with the purpose of study and presented in descriptive form. The results found that;

1. The community's participation in solving the smog problem in Tumbon Nongfag, Saraphi District, Chiang Mai Province, started from the community leaders as main core to consider the optimal method on solving the smog problem in the community by bringing the pieces of plant branches and leaves to be fermented as compost. Afterwards, the community meeting was made to bring the solution presenting to the public as for letting them decide how to carry out such solution for it problems. If all parties have agreed upon the presented method, they

would jointly conduct through cooperating in group for making the compost in each community. This would help the community get the benefit altogether both directly and indirectly. Directly, It was direct monetary returns and material (compost). Indirectly, it resulted for better environment and health for the people in the community. As part of the follow-up and evaluation of the solution activities, it would be mostly the duty of the group leaders for carrying out and presenting the advantage and disadvantage of the activities and sharing to find the new way for further solution.

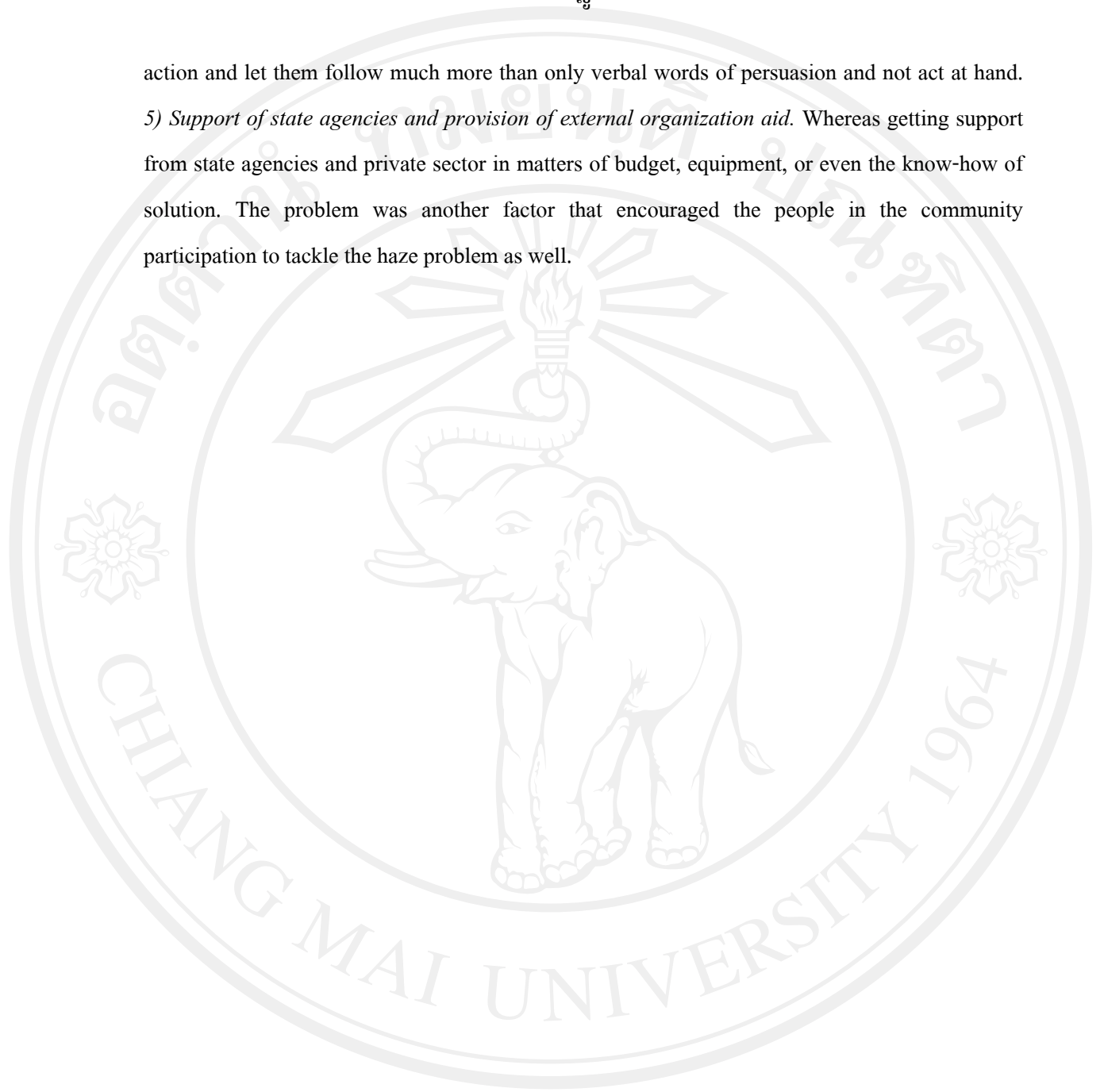
2. The way to create the community participation for solving the haze problem consisted of four parts: 1) *Public relation*. It showed that the public relation on the haze problem in area of Nongfag sub-district has been made every morning because it was considered that it was an easy media and could be distributed to people in the community thoroughly. 2) *Doing as modeling / prototype*. In some areas of Nongfag sub-district, the local people were seldom interested in attention of such solution due to they thought that was so difficult and tired. However, after they have seen the good prototype of the group community leaders and some group of people in the community have begun to minimize the burning, separation of certain garbage and composting, they found that it resulted the benefit both themselves and the community. This let them be amenable to the idea and followed the idea, lastly. 3) *Creation of consciousness*. Responding some groups of community leaders and people in sub-district of Nongfag jointly solved the problems in the community as well as interference on the impact of the haze problem that affected to themselves and the community in total through the line voice. This helped everyone in the community recognize and get focusing on the issue of smog/haze problem. Also, the creation of consciousness for children in the community through pointing out the effects of smog/haze that would causes harm to them and community. In addition, having more activities would encourage them to participate with. 4) *Creation of incentives*. The main point to motivate the people in the community to join solving the smog problem was the concrete benefit which was the compost or the amount of money returned to them whether it was cost reduction, increasing of income of the household or agricultural parts or not. Also, this form of incentive let many people in the community be wanted to involve in solving the problems that can be tangible and visible the successive result of the action within a short time. However, the abstract incentives whether it was the better health or environment that could not expose in sense and it needed more time to

improve. It was then very difficult to let them understand in a short period of time. However, both incentives were the drive force for letting everyone in the community participate in solving the problem in respect of no less than anyone.

3. The factors affecting the community participation to solve the haze problem in sub-district of Nongfag, Saraphi district, Chiang Mai included: 1) *Belief and faith in the community leaders*. This was due to the people in the community of Nongfag are based on the conventional belief of the community leaders even though the economic and social would be changed. When the community leaders were asking for cooperation from their people, they would accept and get listening, but they would cooperate or not, it depended on the ease of the time they provided but being well cooperated. 2) *Recognition of good relations in the community*. The sub-district of Nongfag was known as a harmonious community with loving and helping to each other resulted from its community engagement as relatives. Everyone in the community knew them all, when having any activities and projects, It would get well cooperated. 3) *Being persuaded by close person*. Responding the community of Nongfag as well-known as such above relatives, when any problems occurring in the community or whatever they would inform and ask to come together to find solution. In the early stage of activity on solving the haze problem in the community, there would be someone paying attention and some would wait and see, and some did not join anymore. When they were firstly asked for participation, they might not be argued or denied or did not follow immediately due to they had close personal relationship, and when they found that the person who asked them started to do the activity for solving the problem and they did it well, they would follow thereafter., and they would do it if such persuasion was often made. 4) *Realizing the existing problem*. Due to the condition of existing problem was publicity campaigned concerning the causes of the problem, impact and the way to solve it. This would let the people in the community be aware of such problems that could affect both directly and indirectly to them and the public. This would help to realize that this was the problem that everyone in the community must come together to find the solution. This would let everyone get involved in community participation whether as attendees, sharing common activities for solving the problems within their own communities as possible. However, it was found that the persuasion from close relatives not only just with verbal words, but also doing the real things was considered as the persuasion for participating in solving the problem in the community as one

action and let them follow much more than only verbal words of persuasion and not act at hand.

5) *Support of state agencies and provision of external organization aid.* Whereas getting support from state agencies and private sector in matters of budget, equipment, or even the know-how of solution. The problem was another factor that encouraged the people in the community participation to tackle the haze problem as well.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved